

Låver kan gi store verdier

EIER: Helge Stendahl eier gården som ble brukt som eksempel på de store rødåvene en finner en del av i Melhus.

Kjempelåven til Helge Stendahl på Kvål ville ha kostet 20 millioner kroner å sette opp i dag.

Det sa fagkoordinator Per Olav Skjølberg ved Norsk Landbruksrådgiving da nesten 100 kom på fagdagen Fylkesmannen og Melhus kommune inviterte til sist mandag. Fagdagen skulle motivere bønder til bruk av tomme låver.

Typisk Melhus

I Melhus er det en rekke store såkalte rødåver, og felles for mange av dem er at de ikke lenger er i bruk til landbruksformål. Fagkoordinator Per Olav Skjølberg mener at landbruket burde satse på å tilby lagringsplass, og at det er mer hensiktsmessig enn å bygge lagerbygg i millionklassen.

- I mer tettbygde strøk som Melhus, kan bøndene tilby rimelige lagerrom. Det ville være billigere enn å sette opp industribygg. Det kan være mindre firma som har behov for rimeligere lager eller folk som trenger oppbevaringsplass. Folk bor trangere og trangere, og dagens eneboliger bygges uten kjeller, sier Skjølberg.

Lagringsplass blir det ikke lagt vekt på når det bygges,

STOR INTERESSE: Nesten 100 møtte fram for å høre hvordan tomme låver kan bli brukt til annet formål. Fagkoordinator Per Olav Skjølberg fortalte blant at det var oppfinnelse av sirkelsaga på 1800-tallet som gjorde at låvene med bordkledning kunne oppstå.

mener Skjølberg og han peker på at en barnefamilie gjerne har mye utstyr som i perioder skal lagres.

Trenger inntekter

- Landbruket kan konkurrere med andre når det gjelder lager. Hvis en skal klare å holde bygningene i hevd, må en ha økonomi til å klare utgiftene, sier Skjølberg.

Særlig i nedre Melhus finnes det flere kjempelåver, og Skjølberg vil gjerne oppmuntre bøndene til å tenke bruk av dem. Dersom det ikke gjøres noe med en låve, vil den ifølge Skjølberg bruke 30 år på å falle ned. Skal bøndene tilby lagringsplass, bør de tenke på tunplanlegging slik at gården får en privat sone og en sone der trafikken til og fra lageret kan gå, var Skjølbergs anbefaling.

En av dem som stilte låven sin til disposisjon under fagdagen, er Helge Stendahl. Fagkoordinatoren sa under ori-

enteringa på låvebrua at det i dag ville ha kostet 20 millioner kroner å sette opp en tilsvarende låve. En publikummer mumlet at da ville han ha solgt låven om han fikk noe slikt for den, men for familien Stendahl er det helt uaktuelt å selge.

- Dette er en veldig uvanlig gård, og den sysselsatte 90 personer med husmannsplassene i sin tid, sier Skjølberg mens han ser på den imponerende låven.

Sysselsatte 90

Fridny Stendahl Spets som vokste opp på gården som drives av broren Helge, forteller at stabburet er fra 1762. Trønderlåna er fra 1700-tallet, mens fjøset er fra 1800-tallet. Dyreholdet tok slutt først på 1970-tallet, og den siste hesten forlot gården i 1972. Etterpå tok korndrift over som hovedbeskjeftigelse, og Helge som holdt seg i bakgrunnen under orienteringa, driver gården på

fulltid. De besøkene var imponert over fjøset som er bygd i teglstein og som fortsatt har båsene slik de var da det var dyrehold.

- Det er store bygninger, og det koster penger å vedlikeholde dem. Det krever sine litre å male dem, sier Fridny som har tatt noen malingsøkter.

Under fagdagen fortalte fagkoordinator Skjølberg om fargebruken på gårdene, og han mente at trønderlånas hvitfarge skyldes en misforståelse. Hvitt var en kostbar farge, og inneholdt bly slik at få malerne ikke nådde pensjonsalderen. Foregangsfolk fra norske byer dro til Europa, og der så de marmorbygningene som de trodde var hvite. Dermed malte de de viktigste bygningene på gården i hvitt for å imponere.

Gryende forfall

I nabolaget til Stendahl er låven på to gårdsbruk på vei

ned. To som derimot har gjort om låven til annet bruk, er Hågen og Rigmor Fremo. Etter besøket hos Stendahl dro deltakerne dit for middag og seminardel. De frammøtte var særlig interessert i å høre om støttemuligheter. Arkeolog Sjur Harby snakket blant annet om at låvene er med på å definere landskapet, og han frykter at 60-70 prosent av låvene vil forsvinne i løpet av 40 år.

- Vi ser gryende forfall, og det vil være forferdelig om en river bare for å bygge nytt. Hvis norske låver forsvinner, har vi ikke noe å vise amerikanere og tyskere. Bøndene burde si at de forvalter på vegne av fellesskapet, sa Harby som sa seg glad for at kulturarv og bygningsvern er kommet mer på dagsorden.

Gunn Heidi Nakrem

gunn.heidi.nakrem@tronderbladet.no
982 60 456

LANGSTRAKT: Låven og fjøset på gården til familien Stendahl strekker seg atskillige metre i lengden.

LÅNA: Trønderlåna på gården er fra 1700-tallet, og ble bygd som paleene som dukket opp i byene.

DISKUSJON: Fridny Stendahl Spets har vokst opp på gården, og samtaler her med landbruksjef Kristin Riaunet (t.h.).